

Opracowanie przygotowane w ramach projektu:

OBYWATELU MASZ PRAWO!

Tytuł opracowania:

*Spoleczna odpowiedzialność biznesu wobec ochrony praw człowieka w Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej
(nota informacyjna)*

Autor opracowania:

Dr Marta Gontarz-Dobrowolska

Spółeczna odpowiedzialność biznesu, czyli Corporate Social Responsibility (CSR) stanowi strategię zarządzania oraz koncepcję, w myśl której przedsiębiorstwa, prowadząc działalność gospodarczą, powinny uwzględniać interesy społeczne i ochronę środowiska. Koncepcja ta zmierza do zapewnienia, aby działalność przedsiębiorstw nie zmierzała wyłącznie do osiągnięcia zysku, ale dbała również o aspekty społeczne i środowiskowe.

Wypracowanie przez przedsiębiorcę przewagi na rynku nie jest zależne wyłącznie od wysokiej jakości produkowanych towarów, świadczonych usług, jak również niskich kosztów działalności. Konkurencyjność przedsiębiorstw warunkowana jest także poprzez realizację określonych wartości w obszarze etyki, ukierunkowanych w szczególności na ochronę środowiska naturalnego (zmniejszenie szkodliwego oddziaływania na środowisko w fazie produkcji, normalnej działalności i pozbywania się odpadów), rozwój lokalnej społeczności (zapewnianie miejsc pracy, wsparcie organizacji społecznych, mecenat), podniesienie jakości życia pracowników (równe traktowanie, uwzględnianie ich interesów, potrzeb społecznych, zatrudnianie na godziwych warunkach, szanowanie równowagi pomiędzy aktywnością zawodową i życiem prywatnym), jak również kształtowanie pozytywnych relacji z inwestorami, klientami, dostawcami oraz organami władzy (uczciwość, wiarygodność przekazywanych informacji, stosowanie zasad sprawozdawczości finansowej i in.).

Równocześnie jednym z najważniejszych elementów społecznej odpowiedzialności biznesu jest zapewnienie ochrony praw człowieka, jak też podejmowanie działań zmierzających do zapewnienia ich poszanowania, gdyż to właśnie prawa człowieka wpływają na społeczne i środowiskowe aspekty działalności przedsiębiorstw. Źródło każdej z wymienionych powyżej wartości można odnaleźć w prawach człowieka, natomiast wraz z rozwojem gospodarczym, postępującą globalizacją i wpływami politycznymi przedsiębiorstw, zwiększa się oddziaływanie działalności gospodarczej na prawa człowieka.

Jeśli chodzi o Zjednoczone Królestwo, bywa ono uznawane za miejsce narodzin koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu, jako że to w tym kraju nastąpiła rewolucja przemysłowa, która skutkowałą rozwojem nowego sposobu postrzegania praw człowieka oraz wypracowania drugiej ich generacji. Zauważono wówczas wpływ, jaki posiadają przedsiębiorstwa na prawa i wolności przysługujące jednostce w odniesieniu do sfery socjalno-ekonomicznej, choć nie nastąpiło na ówczesnym etapie określenie formalnych założeń tej koncepcji.

Do momentu opublikowania Wytycznych dotyczących biznesu i praw człowieka przez Organizację Narodów Zjednoczonych w 2011 r. brak było chociażby aktów prawa miękkiego, które odnosiłyby się kompleksowo do problematyki oddziaływania działalności gospodarczej na sferę praw człowieka, a ich

poszanowanie wynikało raczej z poszczególnych aktów prawa stanowionego czy zwyczajowego, przykładowo odnoszących się do maksymalnego wymiaru czasu pracy pracowników. Dokument ten stał się zatem w Zjednoczonym Królestwie istotnym instrumentem dla umocnienia społecznej odpowiedzialności biznesu wobec prawa człowieka.

Rząd brytyjski jako pierwszy przyjął plan wdrożenia ww. Wytycznych ONZ w 2013 r., w związku z czym brytyjskie przedsiębiorstwa już na początku znalazły się pod presją ze strony rządu, aby zachować większą przejrzystość i podjąć kroki w celu ograniczenia zagrożeń dla praw człowieka. Kolejnym elementem wzmocnienia społecznej odpowiedzialności biznesu wobec praw człowieka stało się przyjęcie the Modern Slavery Act w 2015 r. (ustawę o współczesnym niewolnictwie). Uznano wówczas ten akt za przełomowy, jako wymagający od dużych przedsiębiorstw publikowania corocznego oświadczenia zawierającego szczegółowe informacje na temat kroków podjętych przez przedsiębiorstwo w celu zapewnienia, że w tym przedsiębiorstwie bądź w jego łańcuchu dostaw nie występuje praca przymusowa. Zapobieganie występowaniu pracy przymusowej stanowi istotny element zapewnienia ochrony praw człowieka, jako że związany pozostaje z nią problem m.in. handlu ludźmi oraz wyzysku dzieci.

Dodatkowo w ramach brytyjskiego prawa stanowionego obowiązuje the Human Rights Act (1998), jak również dużą rolę odgrywa prawo zwyczajowe, z którego wywodzona jest odpowiedzialność przedsiębiorstw za poszanowanie i ochronę praw człowieka, jednak następuje to w ramach wydawania prawotwórczych orzeczeń w procesie stosowania prawa przez sądy w oparciu o konkretne stany faktyczne.

Przedsiębiorstwa reagują także na fakt, że coraz powszechniejszym staje się, że konsumenci i inwestorzy oczekują od nich działania w sposób społecznie odpowiedzialny, etyczny, a zatem zapewniający ochronę praw człowieka. Stopień, w jakim wdraża się program społecznej odpowiedzialności biznesu może mieć bowiem wpływ na decyzje konsumenckie i inwestorskie, które preferują podmioty dbające o aspekty społeczne i środowiskowe prowadzonej działalności.

Na chwilę obecną obowiązkami raportowania w zakresie czynienia zadość wytycznym społecznej odpowiedzialności biznesu są objęte wyłącznie największe przedsiębiorstwa brytyjskie o rozbudowanych relacjach gospodarczych, strukturach zatrudnienia i oddziaływaniu na środowisko, jednak zagrożenie naruszenia praw człowieka coraz bardziej traktowane jako istotny element ryzyka biznesowego niezależnie od rozmiaru prowadzonej działalności gospodarczej.